

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
J. RICHARD DE LA TOUR
представено на 14 декември 2023 година¹

Дело C-687/22

**Julieta,
Rogelio**
срещу
Agencia Estatal de la Administración Tributaria

(Преюдициално запитване, отправено от Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте, Испания)

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Производства по несъстоятелност — План за реструктуриране — Директива (ЕС) 2019/1023 — Изключване на публичните вземания — Правно действие на директивите — Задължение да не се застрашава сериозно постигането на предписания от Директивата резултат“

I. Въведение

1. Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността)².

2. Преюдициалното запитване е отправено в рамките на спор между две физически лица, изпаднали в несъстоятелност (наричани по-нататък „длъжниците“), от една страна, и от друга страна, Agencia Estatal de Administración Tributaria (Държавна агенция „Данъчна администрация“, Испания) (наричана по-нататък „АЕАТ“) по повод на молба за опрощаване на задължения, подадена от длъжниците в хода на образуваното срещу тях производство по несъстоятелност. Всъщност АЕАТ се противопоставя на опрощаването на задължения, произтичащи от данъчни вземания.

¹ Език на оригиналния текст: френски

² ОВ L 172, 2019 г., стр. 18.

3. Това дело предоставя на Съда повод да изясни каква е свободата на действие, с която разполагат държавите членки при транспонирането на член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023, който предвижда, че определени категории задължения могат да бъдат изключени от механизма за пълно опрощаване на задължения.

4. В края на моя анализ, изложен в настоящото заключение, ще предложа да бъде даден отговор на запитващата юрисдикция Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте, Испания), че държавите членки могат да предвидят изключване на публичните вземания от механизма за пълно опрощаване на задължения, при условие че това е надлежно обосновано.

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

5. Член 23 от Директива 2019/1023, озаглавен „Дерогации“, предвижда в параграф 4:

„Държавите членки могат да изключат определени категории задължения от опрощаването на задълженията или да ограничат достъпа до опрощаване на задължения, или да постановят по-дълъг срок за опрощаване на задължения, когато такива изключения, ограничения или по-дълги срокове са надлежно обосновани, като например в случай на:

- а) обезпечени задължения;
- б) задължения, произтичащи от или във връзка с наказателни санкции;
- в) задължения, произтичащи от деликтна отговорност;
- г) задължения във връзка със задължения за издръжка, произтичащи от семейни, родствени или брачни отношения, или от родство по сватовство;
- д) задължения, възникнали след подаването на молба за производство, водещо до опрощаване на задължения, или откриването на такова производство; и
- е) задължения, произтичащи от задължението за заплащане на разходите по производството, водещо до опрощаване на задължения“.

6. От текста на член 34, параграфи 1 и 2, както и от член 35 от тази директива се установява, че тя е влязла в сила на двадесетия ден след публикуването си в *Официален вестник на Европейския съюз* и срокът за транспонирането ѝ е изтекъл на 17 юли 2021 г., който срок е можел да бъде удължен с една година в случай на особени трудности. Кралство Испания се е възползвало от този допълнителен срок.

Б. Испанското право

7. Real Decreto-ley 1/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden social (Кралски декрет-закон 1/2015 за механизъм за предоставяне на втори шанс, намаляване на финансовата тежест и други социални мерки) от

27 февруари 2015 г.³ изменя Ley 22/2003 Concursal (Закон 22/2003 за несъстоятелността)⁴ от 9 юли 2003 г. (наричан по-нататък „Законът за несъстоятелността“), като добавя нов член 178 bis, с цел да регламентира възможността за опрощаване на задължения. Тази разпоредба въвежда двустепенен режим, който позволява на длъжника да избере незабавно опрощаване на задълженията (член 178 bis, параграф 3, точка 4) или опрощаване на задълженията в рамките на пет години, при условие че има изготвен план за погасяване (член 178 bis, параграф 3, точка 5). Що се отнася до отсроченото частично опрощаване на задължения с план за погасяване, член 178 bis, параграф 5, точка 1 от Закона за несъстоятелността предвижда:

„В обхвата на възможността за опрощаване на задължения, предоставена на посочените в параграф 3, точка 5 длъжници, се включва неизплатената част от следните вземания:

1) Необезпечените и подчинените вземания, които не са удовлетворени към датата на приключване на производството по несъстоятелност, дори ако не са били предявени, с изключение на публичните вземания и вземанията за издръжка“.

8. Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (Кралски законодателен декрет 1/2020 за приемане на преработения текст на Закона за несъстоятелността)⁵ от 5 май 2020 г. (наричан по-нататък „TRLR“) изменя отново Закона за несъстоятелността, като заменя член 178 bis от Закона за несъстоятелността с нова глава от този закон, като използва случая да изключи публичните вземания от приложното поле на опрощаването на задължения, незабавно или отсрочено.

9. Член 491, параграф 1 от TRLR предвижда:

„Ако вземанията срещу масата на несъстоятелността и привилегированите вземания са удовлетворени изцяло и длъжникът, отговарящ на условията за сключване на предварително извънсъдебно споразумение за плащане, се е опитал да сключи такова споразумение, в обхвата на възможността за опрощаване на неизплатените задължения се включват всички неудовлетворени вземания, с изключение на публичните вземания и вземанията за издръжка“.

10. Член 497, параграф 1, точка 1 от TRLR гласи:

„В обхвата на възможността за опрощаване на неизплатените задължения, предоставена на длъжниците, които са приели да изпълняват план за погасяване, се включва частта от следните вземания, която съгласно плана за погасяване няма да бъде удовлетворена:

1) необезпечените и подчинените вземания, които не са удовлетворени към датата на приключване на производството по несъстоятелност, дори ако не са били предявени, с изключение на публичните вземания и вземанията за издръжка“.

³ BOE, бр. 51 от 28 февруари 2015 г., стр. 19058. Този кралски декрет-закон е одобрен без изменение с Ley 25/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de la carga financiera y otras medidas de orden social (Закон 25/2015 за механизъм за предоставяне на втори шанс, намаляване на финансовата тежест и други социални мерки) от 28 юли 2015 г. (BOE, бр. 180 от 29 юли 2015 г., стр. 64479).

⁴ BOE, бр. 164 от 10 юли 2003 г., стр. 26905.

⁵ BOE, бр. 127 от 7 май 2020 г., стр. 31518.

11. Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, para la transposición de la [Directiva 2019/1023] (Закон 16/2022 за изменение на преработения текст на Закона за несъстоятелността, одобрен с [TRLIC], и за транспониране на [Директива 2019/1023])⁶ от 5 септември 2022 г. (наричан по-нататък „Закон 16/2022“) изменя TRLIC, като същевременно потвърждава изключването на публичните вземания от приложното поле на опрощаването на задължения, независимо дали е незабавно, или отсрочено. Член 489, параграф 1, точка 5 от новия текст на TRLIC предвижда:

„Опрощаването на задължения обхваща всички неизплатени задължения с изключение на следните:

[...]

5) Задълженията, произтичащи от публични вземания. При все това задълженията, чието събиране е от компетентността на [АЕАТ], могат да бъдат опростени до максимален размер от 10 000 евро на длъжник; за първите 5 000 евро от дълга опрощаването е пълно, а от този размер нагоре опрощаването достига 50 % от дълга до посочения максимум. Дружествените задължения също могат да бъдат опрощавани в същия размер и при същите условия. Опростеният размер на задължението, до споменатия по-горе таван, се прилага в обратния ред на законно установения с настоящия закон ред на привилегиите и в рамките на всеки клас, в зависимост от неговата поредност“.

12. Преамбюлът на Закон 16/2022 предвижда в раздел IV по-специално:

„Директива 2019/1023 задължава всички държави членки да въведат механизъм за предоставяне на втори шанс, за да се избегне възможността длъжниците да се изкушат да се преместят в други държави, които вече предвиждат подобен механизъм, с цената, която това може да има както за длъжника, така и за неговите кредитори. Същевременно уеднаквяването на условията във връзка с това е от основно значение за функционирането на единния европейски пазар.

[...]

Въвеждат се два способа за опрощаване на задължения: опрощаване на задължения с погасяване на задълженията и опрощаване на задължения, свързано с план за погасяване [...].

[...]

Опрощаването на задължения се разпростира върху всичките вземания в рамките на производството по несъстоятелност и вземания срещу масата на несъстоятелността. В някои случаи изключенията се основават на особеното значение, което има погасяването им за едно справедливо и солидарно общество, основано на принципите на правовата държава (като задълженията за издръжка, задълженията, произтичащи от публични вземания, задълженията, възникнали в резултат на престъпления, или задълженията,

⁶ BOE, бр. 214 от 6 септември 2022 г., стр. 123682.

произтичащи от деликтна отговорност). Затова опрощаването на задължения от публичните вземания е установено в определени граници и може да се осъществи само при първото опрощаване на непогасените задължения, но не и при следващите [...]“.

III. Фактите по спора в главното производство и преюдициалните въпроси

13. В хода на образуваното срещу тях производство по несъстоятелност, на 3 март 2012 г. длъжниците претендират опрощаване на задължения, на което АЕАТ се противопоставя, що се отнася до вземането ѝ в размер на 192 366,21 евро, което тя счита за привилегировано публично вземане.

14. На 30 юли 2021 г. Juzgado de Primera Instancia №1 de Denia (Първоинстанционен съд № 1 Дения, Испания) постановява приключване на това производство по несъстоятелност и опрощаване на задълженията на длъжниците с изключение на публичните вземания и на вземанията за издръжка.

15. Длъжниците подават въззивна жалба срещу това решение пред Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте).

16. С оглед на датата на подаване на молбата на длъжниците тази юрисдикция счита, че редакцията на Закона за несъстоятелността, която трябва да се вземе предвид, не е приетата със Закон 16/2022, с който е транспонирана Директива 2019/1023, а е приетата с Кралски законодателен декрет 1/2020, публикуван след влизането в сила на посочената директива, в срока за транспониране⁷. Тези два акта предвиждат изключване на публичните вземания от опрощаване на задължения.

17. Тази юрисдикция посочва, че испанската съдебна практика е разнопосочна. Съгласно някои съдебни решения публичните вземания подлежат на опрощаване, а съгласно други този вид вземания не подлежат на опрощаване. Във всички съдебни решения, които запитващата юрисдикция е разгледала, като тълкувателен критерий се използва Директива 2019/1023.

18. Запитващата юрисдикция изпитва съмнения, свързани със съвместимостта на TRLC с тази директива, що се отнася до наличието или липсата на възможност за изключване на публичните вземания от опрощаване на задължения.

19. Тази юрисдикция иска да установи, от една страна, дали предвиденото в испанското право изключване на публичните вземания от опрощаване на задължения е надлежно обосновано. Според нея член 23 от Директива 2019/1023 допуска дерогация от основното правило, закрепено в член 20, параграф 1 от тази директива, съгласно което опрощаването на задължения е пълно. По-специално, член 23, параграф 4 от посочената директива

⁷ Запитващата юрисдикция посочва практиката на Съда, по силата на която директивите не произвеждат действие само след своето транспониране или след изтичането на срока за транспониране, но и преди това, тъй като преди изтичането на този срок държавите членки трябва да се въздържат от приемането на мерки, които могат да застрашат осъществяването на преследваните с Директивата цели или да го засегнат сериозно. Във връзка с това тя цитира решения от 8 октомври 1987 г., *Kolpinghuis Nijmegen* (80/86, EU:C:1987:431), от 18 декември 1997 г., *Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628)*, и от 22 ноември 2005 г., *Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709)*.

предоставя на държавите членки възможността да изключат определени категории задължения от опрощаването на задълженията, при условие че изключването е „надлежно обоснован[о]“⁸.

20. Тази юрисдикция обаче уточнява, че обратно на Закон 16/2022⁹, в редакцията на TRLC, утвърдена с Кралски законодателен декрет 1/2020, не се съдържа никаква обосновка относно изключването на публичните вземания от опрощаването на задължения.

21. От друга страна, запитващата юрисдикция иска да установи дали списъкът на определените категории вземания, които могат да бъдат изключени от опрощаването на задължения, съдържащ се в член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023, е изчерпателен, тъй като, ако това е така, Законът за несъстоятелността, в редакцията си, утвърдена с Кралски законодателен декрет 1/2020, ще противоречи на посочения член. Ако обаче посоченият списък е само примерен, този закон ще съответства на споменатия член.

22. Според запитващата юрисдикция фактът, че публичните вземания не са включени в списъка по член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023, при положение че те са особено важни в производствата по несъстоятелност, би могъл да бъде указание, че този списък е изчерпателен. Освен това абсолютната и пълна свобода на държавите членки да изключват вземания от механизма за опрощаване на задължения, а следователно и възможното разнообразие на националните правни уредби в тази област биха могли да засегнат функционирането на вътрешния пазар и упражняването на основните свободи, каквито са свободното движение на капитали и свободата на установяване¹⁰.

23. При тези условия Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте) решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Може ли принципът на съответстващо тълкуване да се приложи към член 23, параграф 4 от Директива [2019/1023], когато фактите (каквото е разглежданият случай с оглед на датата на молбата за опрощаване на задължения) са настъпили в периода между влизането ѝ в сила и крайния срок за транспонирането ѝ, а приложимото национално законодателство [TRLC (в редакцията си съгласно Кралски законодателен декрет 1/2020)] не е законът за транспониране на Директивата (Закон 16/22)?
- 2) Съвместима ли е с член 23, параграф 4 от Директива [2019/1023] и стоящите в основата ѝ принципи относно опрощаването на задължения вътрешна правна уредба като испанската, а именно [TRLC] (в редакцията му съгласно Кралски законодателен декрет 1/2020), която не съдържа обосновка за изключването на публичните вземания от опрощаването на неизплатените задължения? Доколкото изключва публичните вземания от опрощаването и не съдържа надлежна обосновка, застрашава ли тази правна уредба постигането на предвидените в посочената директива цели?
- 3) Съдържа ли член 23, параграф 4 от Директива [2019/1023] изчерпателен и окончателен списък на категориите вземания, подлежащи на изключване от опрощаването, или обратно, този списък е само примерен и националният законодател разполага с пълна свобода да определи подлежащите на изключване категории вземания, които счита за уместни, при условие че те са надлежно обосновани съгласно националното му право?“.

⁸ Запитващата юрисдикция споменава също и съображения 78 и 81 от Директива 2019/1023.

⁹ Вж. точка 12 от настоящото заключение.

¹⁰ Запитващата юрисдикция се позовава на съображение 1 от Директива 2019/1023.

24. Запитващата юрисдикция иска настоящото дело да бъде разгледано по реда на предвиденото в член 105 от Процедурния правилник на Съда бързо преюдициално производство. С решение от 28 декември 2022 г. председателят на Съда отхвърля това искане.

25. Испанското правителство и Европейската комисия представят писмени становища.

IV. Анализ

26. За да бъде ясно изложението на моя анализ, ще започна с първия въпрос, след това ще разгледам третия въпрос относно изчерпателността на предвидения в член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023 списък, преди да разгледам втория въпрос относно преценката от националния съд на съответната национална правна уредба с оглед на директива, която е влязла в сила, но чийто срок за транспониране не е изтекъл, при положение че изключването не е надлежно обосновано.

A. По действието на директивите преди изтичането на срока за транспониране

27. С първия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали е възможно да се приложи принципът на съответстващото тълкуване, при положение че разглежданите факти са настъпили между датата на влизане в сила на дадена директива и датата, на която изтича срокът, предвиден за транспонирането ѝ, и приложимата към тези факти правна уредба не е уредбата, с която се транспонира тази директива, а приета между тези две дати правна уредба. Запитващата юрисдикция има предвид конкретно член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023, който посочва няколко възможни дерогации от въведения с тази директива принцип на пълно опрощаване на задължения.

28. Ще припомня, че в решение от 4 юли 2006 г., *Adeneler* и др.¹¹, Съдът постановява, че преди да изтече срокът за транспониране на дадена директива, държавите членки не могат да бъдат упреквани за това, че още не са приели мерките за привеждането ѝ в действие в своя правов ред, и общото задължение за националните юрисдикции да тълкуват националното право в съответствие с Директивата, съществува едва от момента на изтичане на срока за транспонирането ѝ¹². От друга страна, в срока за транспониране на дадена директива държавите членки, които са нейни адресати, следва да се въздържат от приемане на разпоредби, които могат да застрашат сериозно постигането на целения с тази директива резултат¹³. Тъй като това задължение за въздържане се отнася за всички национални органи, юрисдикциите на държавите членки следва да се въздържат, доколкото е възможно, от тълкуване на вътрешното право по начин, който може след изтичането на срока за транспониране да застраши сериозно постигането на целта, преследвана с тази директива¹⁴.

¹¹ C-212/04, EU:C:2006:443.

¹² Вж. решение от 4 юли 2006 г., *Adeneler* и др. (C-212/04, EU:C:2006:443, т. 114 и 115).

¹³ Вж. решение от 5 май 2022 г., *BPC Lux 2* и др. (C-83/20, EU:C:2022:346, т. 65 и цитираната съдебна практика).

¹⁴ Вж. решение от 5 май 2022 г., *BPC Lux 2* и др. (C-83/20, EU:C:2022:346, т. 66 и цитираната съдебна практика).

29. С оглед на изложеното по-горе предлагам на първия въпрос да се отговори в смисъл, че между датата на влизане в сила на Директива 2019/1023 и датата, на която изтича предвиденият за транспонирането ѝ срок, националните юрисдикции не са длъжни да тълкуват националното законодателство в съответствие с член 23, параграф 4 от тази директива.

Б. По въпроса дали списъкът в член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023 е изчерпателен или не, и по свободата на преценка на държавите членки при транспонирането на тази разпоредба

30. С третия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска Съдът да даде тълкуване на член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023. Тя се пита дали списъкът с изключенията, посочени в тази разпоредба, е изчерпателен или не и каква е свободата на действие, с която разполагат държавите членки в тази област при транспонирането на посочената директива. Такова тълкуване е необходимо, за да позволи на запитващата юрисдикция да прецени дали испанското право застрашава сериозно преследваните от споменатата директива цели.

1. По изчерпателността на списъка по член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023

31. В становищата си както Комисията, така и испанското правителство посочват, че съдържащият се в член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023 списък не е изчерпателен, тъй като се предвижда, че определени категории задължения могат да бъдат изключени от опрощаването на задълженията, що се отнася по-специално до шест категории задължения, изброени по-нататък в същия параграф.

32. Съмнението е възникнало поради първоначалната редакция на тази разпоредба на испански език, в която се посочва, че държавите членки могат „да изключат определени категории задължения от опрощаването на задълженията [...] в случай на“¹⁵. Посочената формулировка обаче е заменена с „като например в случай на“¹⁶ посредством поправка на тази директива¹⁷, която привежда текста на испански език в съответствие с този на другите езици.

33. При това положение колебание вече не може да има: използването на израза „[д]ържавите членки могат да изключат определени категории задължения от опрощаването на задължения“ и на израза „като например“ означава, че съдържащият се в член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023 списък наистина представлява неизчерпателен списък на категории задължения, които могат да бъдат изключени от опрощаването на задължения, и посоченият списък може да бъде допълнен от държавите членки. Този анализ се подкрепя от съображение 81 от разглежданата директива, тълкувано в

¹⁵ „en los siguientes casos“.

¹⁶ „como en los siguientes casos“.

¹⁷ ОВ, L 43, 2022 г., стр. 94.

светлината на разискванията в рамките на Съвета на Европейския съюз¹⁸, от които се установява, че държавите членки би трябвало да могат да изключат други категории вземания в случаите, когато това е надлежно обосновано.

2. По свободата на преценка на държавите членки при транспонирането

34. С третия си въпрос запитващата юрисдикция иска да установи също така каква е свободата на преценка, с която разполагат държавите членки, за да могат да изключат определени категории вземания от механизма за опрощаване на задължения. За да се отговори на този въпрос, трябва да се направи разграничение между принципа на изключването на категория вземания и условията за това изключване.

35. Когато става въпрос за изключването по принцип на публичните вземания, следва да се отбележи, че в член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023 има списък с шест категории задължения, които държавите членки могат да изключат от опрощаването на задължения или за които опрощаването на задължения може да бъде ограничено, или още срокът за опрощаване да бъде по-дълъг. Тези категории са следните: обезпечените задължения, задълженията, произтичащи от или във връзка с наказателни санкции, задълженията, произтичащи от деликтна отговорност, задълженията във връзка със задълженията за издръжка, задълженията, възникнали след подаването на молба за производство, водещо до опрощаване на задължения, или след откриването на такова производство, и задълженията, произтичащи от разходите за подобно производство.

36. В становището си Комисията възпроизвежда довода на запитващата юрисдикция, че съществува връзка между тези различни категории задължения, която обосновава необходимостта да не се оставя пълна свобода на преценка на държавите членки, желаещи да въведат изключения от принципа на пълното опрощаване на задължения, поради естеството на съответното задължение.

37. Така въпросната връзка е израз на стремежа към материална справедливост: на първо място, длъжникът не би трябвало да може да избегне имуществените последици от действията, които не са свързани с нормалните търговски отношения (например семейните задължения, наказателноправните задължения или задълженията, произтичащи от гражданска отговорност). На второ място, задълженията, възникнали в рамките на производството за погасяване на задълженията или по-късно, могат да не бъдат опростени, за да се гарантира ефективността на това производство. На трето място, могат да бъдат изключени и обезпечените задължения, тъй като тези задължения са били обезпечени именно с цел да се избегнат последиците от неплатежоспособност.

38. При все това има доводи, които оборват горепосоченото.

39. Първо, самата редакция на член 23 от Директива 2019/1023 предвижда адаптиране на различните видове възможни изключения от принципа на пълно опрощаване на задължения. Параграф 1 гласи, че всички държави членки трябва да предвидят изключване

¹⁸ Вж. Бележка от 16 май 2018 г. на Председателството до Комитета на постоянните представители относно предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно рамки за превантивно реструктуриране, предоставяне на втори шанс и мерки за повишаване на ефективността на процедурите за реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива 2012/30/ЕС — Частичен общ подход (документ 8830/18 ADD 1), по-специално бележка под линия 14, в която се посочва, че в съображенията ще бъде пояснено, че параграфи 1 и 3 от член 22 (понастоящем параграфи 2 и 4 от член 23 от приетата директива) нямат изчерпателен характер.

на непочтения или недобросъвестен длъжник¹⁹. В параграфи 3 и 5 обаче се указва, че в някои точно изброени хипотези държавите членки могат да организират съответно по-дълги срокове за опрощаване на задължения или по-дълъг срок за забрана за осъществяване на дейност. Параграф 4, чието тълкуване се иска, подобно на параграф 2, предвижда, че държавите членки могат да въведат изключения от принципа на пълно опрощаване на задължения, ако те са надлежно обосновани, като онагледява тази възможност посредством неизчерпателен списък с примери. Следователно може да има много големи различия в начина на функциониране и в приложното поле на производствата за пълно опрощаване на задължения в зависимост от направения от всяка от държавите членки избор. Поради това трудно може да се твърди, че целта за хармонизиране на това производство за опрощаване на задължения по принцип обосновава да не се разрешава изключването на определени специфични категории задължения от това опрощаване.

40. На следващо място, нищо в разискванията преди приемането на Директива 2019/1023 не позволява да се твърди, че публичните вземания не могат да бъдат изключени от механизма за опрощаване на задължения. Всъщност, що се отнася до член 22 (понастоящем член 23 от приетата директива), в предложението за директива ясно се посочва, че „на държавите членки се предоставя значителна свобода на преценка при определянето на ограниченията по отношение на разпоредбите за достъп до опрощаване на задълженията и сроковете за опрощаването им, при условие че тези ограничения са ясно описани и са необходими за защита на общ интерес“²⁰.

41. Волята на законодателя да остави достатъчна свобода на държавите членки, е потвърдена при разискванията в рамките на Съвета²¹. Всъщност по време на преговорите в рамките на тази институция изключванията от опрощаването на задължения са добавени без особени коментари²² и е уточнено, че държавите членки могат и да изключат някои категории задължения по силата на националното си законодателство, без да се уточнява

¹⁹ За разлика от текста на тази разпоредба на английски, немски, френски, италиански, полски или португалски език, текстът на испански език предоставя на държавите членки възможността да запазят или да въведат мярка за изключване на длъжника, действал непочтено или недобросъвестно. Припомням, че съгласно постоянната съдебна практика формулировката, използвана в текста на правна разпоредба на Съюза на един от езиците, не може да служи като единствена основа за тълкуването на разпоредбата или да ѝ се отдава предимство пред текстовете на останалите езици (решение от 17 януари 2023 г., Испания/Комисия (C-632/20 P, EU:C:2023:28, т. 40). Поради това сам по себе си текстът на тази разпоредба на испански език не може да постави под въпрос моя анализ.

²⁰ Вж. Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно рамки за превантивно реструктуриране, предоставяне на втори шанс и мерки за повишаване на ефективността на процедурите за реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива 2012/30/ЕС [COM(2016) 723 final], стр. 26.

²¹ Вж. точка 5 от Бележка от 19 май 2017 г. от Председателството до Корепер/Съвета относно Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно рамки за превантивно реструктуриране, предоставяне на втори шанс и мерки за повишаване на ефективността на процедурите за реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива 2012/30/ЕС — Ориентационен дебат (документ 9316/17): „На неформалното заседание на Съвета по правосъдие и вътрешни работи от 27 януари 2017 г. министрите принципно изразиха широка подкрепа за целите на предложението. По време на обсъжданията в рамките на заседанието беше подчертано, че е важно да се постигне справедлив баланс между интересите на длъжниците и на кредиторите и да се предвиди известна гъвкавост, за да не се пречи на националните системи, които работят ефективно. Обсъжданията в Работната група по гражданскоправни въпроси (Несъстоятелност) показаха обща подкрепа за целите на предложението. Делегациите обаче изтъкнаха сложността на предложената директива, която се дължи на нейната обвързаност с други области на националното право, и произтичащата оттам необходимост да се остави достатъчно гъвкавост на държавите членки да адаптират мерките на [Съюза] към икономическото положение и правните структури на местно равнище“.

²² Вж. Бележка от 16 март 2018 г. на българското председателство и на бъдещото австрийско председателство до групата „Гражданскоправни въпроси“ (Несъстоятелност) относно предложението за директива относно рамки за превантивно реструктуриране, предоставяне на втори шанс и мерки за повишаване на ефективността на процедурите за реструктуриране, несъстоятелност и погасяване на задължения и за изменение на Директива 2012/30/ЕС — Преработен текст на членове 19, 20 и 22 от дял III и свързани дефиниции (документ 7150/18), стр. 6.

тяхното естество²³. В самия край на преговорите в рамките на Съвета Португалия прави декларация, в която по същество изтъква, от една страна, че текстът е достатъчно гъвкав, за да могат държавите членки да запазят или въведат правила, които изключват или ограничават достъпа до опрощаване на данъчни задължения, тъй като подобни мерки трябва да се считат за надлежно оправдани поради специалния характер на данъчните задължения, и от друга страна, че тя би желала да запази позицията си относно регулирането на достъпа до опрощаване на данъчни задължения при транспонирането на Директивата²⁴.

42. Комисията по икономически и парични въпроси на Европейския парламент, която е сезирана, за да изрази становище, предлага на Комисията по правни въпроси, сезирана по същество, изменение във връзка с едно съображение и с един параграф, с цел да се предвиди изрично възможността за изключване на публичните вземания, при което държавите членки трябва да вземат предвид необходимостта от баланс между общия интерес и насърчаването на предприемачеството²⁵.

43. На последно място, очевидно Директива 2019/1023 е директива за минимална хармонизация на пълното опрощаване на задължения, чиято цел е създаването на такъв вид производство във всяка държава членка, а не създаването на хармонизирано производство за опрощаване на задължения. Всъщност преговорите са били повод да се припомни на държавите членки, че това производство, което за едни държави членки е ново, а за други не, трябва да може да се адаптира в достатъчна степен, за да не се пречи на ефективно функциониращите национални системи, тъй като въпросното производство е обвързано с други области на националното право и икономическото положение и правните структури са различни в различните държави членки²⁶.

44. Що се отнася обаче до условията за изключване на дадена категория задължения, член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023 предвижда, че „когато такива изключения, ограничения или по-дълги срокове са надлежно обосновани“, те са възможни. Следователно, макар свободата на преценка на държавите членки да не е ограничена, що се отнася до естеството на конкретните категории задължения, които могат да бъдат изключени, тя все пак е ограничена от обосновката, която те трябва да изложат в подкрепа на това изключване.

45. Освен това държавите членки са използвали посочената свобода на преценка, за да изключат определени категории задължения, различни от съдържащите се в списъка в член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023. Във Франция от опрощаването на задължения

²³ Вж. Бележка от 24 май 2018 г. от Председателството до Съвета относно предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно рамки за превантивно реструктуриране, предоставяне на втори шанс и мерки за повишаване на ефективността на процедурите за реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива 2012/30/ЕС — Частичен общ подход (документ 9236/18 ADD 1), стр. 9.

²⁴ Вж. Бележка от 21 май 2019 г. на Генералния секретариат на Съвета до Комитета на постоянните представители/Съвета относно проект за директива на Европейския парламент и на Съвета за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността) (първо четене) — Приемане на законодателния акт — Изявления (документ 9170/2/19 REV 2 ADD 1), стр. 1 и 2.

²⁵ Вж. Становище на Комисията по икономически и парични въпроси от 7 декември 2017 г. на вниманието на Комисията по правни въпроси относно предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно рамки за превантивно реструктуриране, предоставяне на втори шанс и мерки за повишаване на ефективността на процедурите за реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива 2012/30/ЕС, Докладчик по становище: Енрике Калвет Чамбон, предложение за изменения 22 и 94.

²⁶ Вж. бележка под линия 20 от настоящото заключение.

са изключени по-специално вземанията на работещите по трудов договор и вземанията, произтичащи от искове за имущество, придобито по наследство, открито в хода на производството²⁷. В Нидерландия са изключени по-специално вземанията, свързани със студентските заеми²⁸. В Испания са изключени също така и вземанията за трудово възнаграждение²⁹. В Португалия са изключени по-специално данъчните и социалноосигурителните вземания³⁰.

46. В заключение, струва ми се, че Директива 2019/1023 е директива за минимална хармонизация, чиято цел е във всяка държава членка да се въведе производство за опрощаване на задължения, като определянето на неговия обхват, що се отнася до естеството на задълженията, които могат да бъдат изключени от това освобождаване, до голяма степен се оставя на преценката на държавите членки, при условие че изключванията са надлежно обосновани.

47. Поради това предлагам на третия преюдициален въпрос да се отговори, че член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023 трябва да се тълкува в смисъл, че съдържащият се в него списък не е изчерпателен и за други конкретни категории задължения, освен съдържащите се в този списък, може да се предвиди ограничено опрощаване или по-дълъг срок за опрощаване, при условие че това е надлежно обосновано.

В. По последиците от липсата на обосновка на изключването на публичните вземания от механизма за опрощаване на задължения в правна уредба, приета в срока за транспониране на Директива 2019/1023

48. С втория си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали TRLC, който счита за приложим към спора и който е бил изменен в срока за транспониране на Директива 2019/1023 с цел необосновано да изключи незабавно или отсрочено публичните вземания от опрощаването на задължения, е застрашил постигането на преследваните с тази директива цели по смисъла на цитираната по-горе съдебна практика³¹.

49. Както беше посочено в точка 28 от настоящото заключение, в срока за транспониране на дадена директива държавите членки, които са нейни адресати, следва да се въздържат от приемане на разпоредби, които могат да застрашат сериозно постигането на целения с тази директива резултат, а националните юрисдикции трябва да тълкуват вътрешното право по начин, който след изтичането на срока за транспониране да не може да застраши сериозно постигането на целта, преследвана с тази директива.

²⁷ Вж. член L. 645-11 от Търговския кодекс.

²⁸ Вж. член 299a от Faillissementswet (Закон за фалита).

²⁹ Вж. член 489, параграф 1, точка 4 от Закона за неплатежоспособността.

³⁰ Вж. член 245 от Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas (Кодекс за несъстоятелността и реструктурирането на предприятията).

³¹ Вж. точка 28 от настоящото заключение.

50. Следва също да се припомни, че националната юрисдикция е компетентна да прецени дали националните разпоредби, чиято законосъобразност се оспорва, могат да застрашат сериозно постигането на предписания от Директивата резултат, като тази проверка трябва по необходимост да се основава на една обща преценка, като се отчетат в своята съвкупност всички политики и мерки, предприети на съответната национална територия³².

51. При все това Съдът е този, който трябва да даде тълкуване на целта на съответната директива. Целта на Директива 2019/1023, що се отнася до производството за пълно опрощаване на задължения, е поне едно производство от този вид да бъде въведено във всяка държава членка³³ на основата на минимална хармонизация.

52. Според мен сама по себе си липсата на обосновка на изключването на публичните вземания от механизма за опрощаване на задължения не може да застраши сериозно, преди изтичането на срока за транспониране, осъществяването на преследваната от Директива 2019/1023 цел, тъй като, както посочих по-горе, за държавите членки съществува възможността да изключат публичните вземания от опрощаването на задължения.

53. Поради това предлагам следния отговор на втория въпрос: само по себе си обстоятелството, че липсва надлежна обосновка за изключването на публичните вземания от производството за опрощаване на задължения посредством национална разпоредба, приета между датата на влизане в сила на Директива 2019/1023 и датата, на която изтича срокът за транспонирането ѝ, не застрашава сериозно реализирането на преследваната с тази директива цел след изтичането на срока за транспониране.

V. Заключение

54. С оглед на всички изложени по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте, Испания) преюдициални въпроси по следния начин:

„1) Между датата на влизане в сила на Директива 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността) и датата, на която изтича предвиденият за транспонирането ѝ срок, националните юрисдикции не са длъжни да тълкуват националното законодателство в съответствие с член 23, параграф 4 от тази директива.

2) Член 23, параграф 4 от Директива 2019/1023

трябва да се тълкува в смисъл, че

³² Вж. решение от 5 май 2022 г., ВРС Lux 2 и др. (C-83/20, EU:C:2022:346, т. 68 и цитираната съдебна практика).

³³ Вж. член 20, параграф 1 от Директива 2019/1023.

съдържащият се в него списък не е изчерпателен и за други конкретни категории задължения, освен съдържащите се в този списък, може да се предвиди ограничено опрощаване или по-дълъг срок за опрощаване, при условие че това е надлежно обосновано.

- 3) Само по себе си обстоятелството, че липсва надлежна обосновка за изключването на публичните вземания от производството за опрощаване на задължения посредством национална разпоредба, приета между датата на влизане в сила на Директива 2019/1023 и датата, на която изтича срокът за транспонирането ѝ, не застрашава сериозно реализирането на преследваната с тази директива цел след изтичането на срока за транспониране“.